

אלה חדש בספרי מערכות

מעטים יחסית הם אלה שקראו בכתבי מאקיאוולי. אך מי משכיל (בשלמות, לחצאין או לרביע) שלא השמיע פעם או פעמים רבות — בשמץ של אותה נימה מיוחדת בה ידובר, למשל, בנחשים — את הביטוי „מעשה מאקיאוולי“, במובנו שקנה מהלכים בקרבנו: שס־נרדף לערמה נפתלת והסרת־אמן, ודאי גם זדונית בשורות־ההקדמה המעטות שלו לספר „על אַמנות המלחמה“ לניקולו מאקיאוולי, אותו תרגם בעברית וליווה בהערותיו. מרמז מנחם דורמן על ראייה שגרתית זו — ומהיר בפני הנטיה לקבלה כמטבע־נאמנה. במשפטים התמציתיים שעל מעטפת הספר נדחסה ה„תורה על רגל אחת“, בנוגע לטעם נתינתו של ספר זה. „בשלהי תקופת הרנסאנס קם לתחיה המדע הצבאי, תוך נסיון לשחזר על־פי מקורות עתיקים עיקרי אַמנות־המלחמה הרומאית — ולמזגם, כדי השקפה כוללת, עם לקח המלחמות שהתנהלו אז על אדמת איטליה. מחולל נסיון נועז זה היה ניקולו מאקיאוולי, מייסד המיליציה הפלורנטינית ב־1506, מגדולי המחשבה המדינית בכל הדורות.

„מי המגן על שלום המולדת והמטיב להילחם למענה? בוד־שיח „על אַמנות המלחמה“, שיש בו גם חן ספרותי רב, עוברת כחוט השני התשובה: האזרח הפשוט, הפטריוט מן העם.“ הספר מופיע בסדרת „ספרי־מופת ומחקרים בהיסטוריה צבאית“ שבהוצ' „מערכות“ — והוא נועד לעיונם והגותם של אנשי צה"ל — אך לא להם בלבד. מבקשי דעת, לומדים, אלה הרוצים לעמוד על שרשיהם ותמורותיהם של גורמים היסטוריים־צבאיים שלא בטלו מן העולם אף כיום הזה — ימצאו בו ודאי ענין לא־מועט; ותכופות — גם נקודות־מוצא, וגירוי, לאותו דבר שהוא, כידוע, תחילתו של כל מעשה: — מחשבה.

אל תרגום ספרו של מאקיאוולי „על אַמנות המלחמה“ בהוצ' „מערכות“ מתלזה מוגרופיה מקורית. תכליתה — לגולל לפני הקורא את הרקע ההיסטורי, מתוכו צמחו רעיונותיו הצבאיים של מאקיאוולי, ולתאר את דרך התפתחותה ומבניה של המיליציה הפלורנטינית, ומקומה בביוראפיה של מי שהיה או מזכיר ממשלת פירנצה. כדי להמחיש תרומת מאקיאוולי לאַמנות המלחמה — ולצמיחת רעיון צבא־אזרחים בפרט — נסקרים בספר הגורמים ההיסטוריים שחוללו בתקופה ההיא „תחיה“ של לחימת־רגלים, והתמורות באורח־הלחימה הפיאודלי באירופה.

מתוך מחקר תמציתי אך רחב־אופק זה יוכל הקורא לראות כי אם ב„טכניקה“ המדינית, אותה תיאר מאקיאוולי בכתביו האחרים (ואשר אחדים מהתחבולות ו„כללי־הנהגה“ שבה הם שהשפיעו על המושג „מאקיאווליזם“ עד היום הזה) ניסה האיש להביע את תמציתה של המציאות, כפי שראה אותה, של איטליה על סף המאה ה־16. כשם שבחזונו המדיני־הלאומי, לאיחודה של איטליה, היה נביאו של המחר, כן גם בתחום שבהכרתם של רבים אינו קשור כלל בשמה, בתחום הרפורמה הצבאית, דיבר הוא תכופות במושגי המאות ה־15 וה־16; אף שאת השראתו לכך ינק לא־במעט ממקורות קלאסיים עתיקים. אחת בין מעלותיה של מסה זו — המופיעה אף היא בסדרת „ספרי־מופת ומחקרים בהיסטוריה הצבאית“ — בעובדה, שהיא מעמידה את הקורא על קרקעה של מציאות צבאית חדשה, כפי שהחלה מסתמנת לקראת המאה ה־17 ושממנה, ובהתמודדות עם בעיותיה, מוצאה של התפתחות אפי' הצבאות ואַמנות המלחמה בארבע־מאות השנים האחרונות.

